General Data Protection Regulation (GDPR) is een nieuwe wind, geen orkaan

Marlene Reyns, vroedvrouw

Inleiding

Vanaf 25 mei 2018 zal de Europese Verordening General Data Protection Regulation (GDPR) in alle Europese staten van toepassing zijn. Deze GDPR (ook wel Algemene Verordening Gegevensbescherming genoemd, ofwel AVG) vervangt onder meer de Belgische privacywet van 1992. De bedoeling is vooral het beschermen van de privacy van personen wiens gegevens verwerkt worden, zoals werknemers, maar in de gezondheidszorg vooral de patiënten. Verwerkingen zijn onder meer het aanleggen en bijhouden van een patiëntendossier (papier of elektronisch). Elke organisatie dient vanaf 25 mei 2018 aan te tonen welke persoonsgegevens worden verzameld en hoe deze data gebruikt worden en beveiligd (of dit nu in uw datacenter of in de cloud wordt beheerd). Dit geldt zowel voor de VBOV vzw als organisatie als voor u als vroedvrouw binnen uw praktijk. We voorzien twee delen over dit onderwerp. Een eerste algemeen deel waardoor je inzicht krijgt in de kernideeën van de GDPR en een tweede deel in het Tijdschrift voor Vroedvrouwen 2 (2018) waar we zeer concreet zullen opnemen wat dit voor uw praktijk kan betekenen. De informatie die volgt is verkregen vanuit de wetgever inzake dit onderwerp.

Helemaal nieuw is de AVG natuurlijk niet! Veel van haar basisprincipes en concepten vinden we reeds terug in de Belgische Privacywet. Het beroepsgeheim blijft ook volledig overeind en in de huidige context bewaard. Dus wie vandaag al voldoet aan de huidige wetgeving, zal deze benadering als geldig uitgangspunt kunnen nemen voor de implementatie van de AVG. Toch zijn er enkele nieuwigheden en aanzienlijke verbeteringen die de huidige aanpak licht zullen wijzigen.

Basisbeginselen van de gegevensbescherming

De basisbeginselen zijn de kern van de gegevensbescherming. Ze bestaan al in het huidig recht, maar worden in de AVG aanzienlijk versterkt. Iedere verwerkingsverantwoordelijke moet deze beginselen eerbiedigen.

Rechtmatige, behoorlijke en transparante verwerking

Dit beginsel leert ons dat de gegevens rechtmatig, behoorlijk en transparant moeten worden verwerkt ten aanzien van de betrokkene.
Overweging 30 *verduidelijkt het begrip transparantie: het moet voor de individuen perfect duidelijk zijn dat hun gegevens zijn ingezameld, gebruikt, geraadpleegd of anders verwerkt. Het transparantiebeginsel vereist dat alle informatie of communicatie met betrekking tot een gegevensverwerking gemakkelijk toegankelijk is en gemakkelijk te begrijpen is.*

Er moet dus gebruik gemaakt worden van een duidelijke en eenvoudige taal. Dit gaat vooral over de informatie over de identiteit van de verwerkingsverantwoordelijke en de doeleinden van de verwerking. Dit gaat eveneens over de bijkomende informatie die kan verstrekt worden zodat een gerechtvaardigde en transparante verwerking verzekerd is. De individuen moeten verwittigd worden van de risico's, de regels, garanties en rechten die verband houden met de verwerking alsook de manier om hun rechten uit te oefenen.
Dit beginsel is verbonden met artikel 6 van de verordening dat de redenen opsomt waarop een verwerking kan berusten. Dit artikel bepaalt de grondslagen waarop kan worden beoordeeld of een verwerking al dan niet rechtmatig is.

Juistheid

De gegevens moeten juist zijn en zo nodig worden bijgewerkt. Alle redelijke maatregelen moeten worden genomen om onnauwkeurige of onvolledige gegevens die – uitgaande van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of waarvoor zij verder worden verwerkt – uit te wissen of te verbeteren. Belangrijk hierbij is ook de actualisering van de gegevens.

Integriteit en vertrouwelijkheid

De gegevens moeten volgens een afdoend veiligheidsniveau worden verwerkt door gebruik te maken van passende, technische en organisatorische maatregelen.
Dit houdt een bescherming in tegen iedere niet toegelaten of onwettige verwerking, tegen verlies, vernietiging of kwaliteitsverlies van de gegevens.
Overweging 39 *verduidelijkt dat de gegevens moeten worden verwerkt op een wijze die instaat voor afdoende veiligheid en vertrouwelijkheid van de gegevens. Dit betekent dat iedere niet toegelaten toegang of gebruik van de gegevens of uitrusting die voor de verwerking wordt aangewend, moet worden voorkomen.*

Wat verandert er?

Het feit dat moet worden ingestaan voor de veiligheid van de verwerkingen, bestond reeds in de Europese Richtlijn 95/46/EG, maar werd niet vernoemd als basisbeginsel van de gegevensbescherming. We zien een wijziging in het concept gegevensbescherming, dat meer technisch is geworden.

Welbepaald doeleinde

Dit basisbeginsel bepaalt dat de persoonsgegevens moeten worden verkregen voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en niet verder mogen worden verwerkt op een manier die onverenigbaar is met die doeleinden.

De verdere verwerking van persoonsgegevens voor archiveringsdoeleinden voor openbaar belang, voor historisch of wetenschappelijk onderzoek of voor statistische doeleinden, wordt overeenkomstig artikel 89.1 van de AVG, niet beschouwd als onverenigbaar met de oorspronkelijke doeleinden.

Het doelbindingsprincipe bestaat reeds in het huidige recht.

Wat verandert er nog?

De AVG machtigt in artikel 6.4 de verwerking van persoonsgegevens voor andere doeleinden dan die waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld, maar enkel als die verwerking verenigbaar is met de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld. In dat geval is er geen andere afzonderlijke rechtsgrond vereist dan die op grond waarvan de verzameling van persoonsgegevens werd toegestaan.
Om na te gaan of een doel van verdere verwerking verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens aanvankelijk zijn verzameld, moet de verwerkingsverantwoordelijke, nadat hij aan alle voorschriften inzake rechtmatigheid van de oorspronkelijke verwerking heeft voldaan, een verenigbaarheidsoefening uitvoeren.

Het is de bedoeling om de verwerkingsverantwoordelijke in staat te stellen om zelf te beoordelen of het hergebruik van persoonsgegevens voor andere doeleinden, al dan niet verenigbaar is.

Daartoe zal rekening moeten worden gehouden met:

- het eventueel bestaan van een verband tussen de doeleinden waarvoor de gegevens werden verkregen en de doeleinden van de voorgenomen verdere verwerking;
- de context waarin de persoonsgegevens werden verkregen, in het bijzonder gelet op de relatie tussen de betrokkenen en de verantwoordelijke voor de verwerking;
- de aard van de persoonsgegevens, vooral als de verwerking slaat op bijzondere categorieën persoonsgegevens, overeenkomstig artikel 9, of als de gegevens betreffende veroordelingen en strafrechtelijke inbreuken worden verwerkt overeenkomstig artikel 10;
- de mogelijke gevolgen van de voorgenomen, verdere verwerking voor de betrokkenen;
- het bestaan van passende waarborgen, waaronder eventueel versleuteling of pseudonimisering.

Wanneer echter de betrokkene zijn toestemming heeft gegeven of wanneer de verwerking gebaseerd is op Unierecht of lidstatelijk recht, mag de verwerkingsverantwoordelijke de persoonsgegevens verder verwerken, ongeacht of dat verenigbaar is met de doeleinden.

Minimale gegevensverwerking

Volgens het beginsel van de minimale gegevensverwerking moeten persoonsgegevens toerei-

kend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor het doeleinde waarvoor de gegevens worden verwerkt.
Het is hier de bedoeling dat de verwerkingsverantwoordelijke uitsluitend die gegevens verwerkt die noodzakelijk zijn voor de vastgestelde doeleinden. Verwerk dus enkel het strikte minimum.
Overweging 39 *brengt meer duidelijkheid: dit beginsel vereist met name dat de verwerkingsverantwoordelijke er voor instaat dat de bewaartermijn van de gegevens tot een strikt minimum beperkt wordt. De persoonsgegevens mogen maar worden verwerkt als het doeleinde van de verwerking niet op een andere manier kan worden gerealiseerd.*
Dit beginsel had in de Europese Richtlijn 95/46/EG niet deze naam maar het bestond wel al.

Beperkte bewaartermijn

De gegevens moeten worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren en niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
De gegevens kunnen voor een langere periode worden bewaard indien ze uitsluitend worden verwerkt voor archiveringsdoeleinden voor openbaar belang, voor historisch of wetenschappelijk onderzoek of voor statistische doeleinden. Deze verwerking moet in overeenstemming zijn met artikel 89 van de AVG.
U moet dus de bewaartermijn van de gegevens die u verwerkt duidelijk vaststellen en mechanismen invoeren waarmee u kunt verifiëren of de persoonsgegevens wel degelijk ontoegankelijk geworden zijn nadat de vastgestelde bewaartermijn is afgelopen.
Hierbij blijven de verschillende termijnen voor het bewaren van een dossier voor het RIZIV en de verzekeraar (naar aansprakelijkheid) toe, overeind.

Rechten patiënt

De verplichtingen van de zorgverlener verhogen enerzijds door deze AVG, maar naast de bestaande rechten van de patiënt inzake patiëntendossier en informed consent, voorzien in de Belgische patiëntenrechtenwet, voorziet de AVG ook wel bijkomende rechten van de patiënten inzake de bescherming van zijn gegevens. Dit zijn onder meer: recht op verbetering, recht op wissing van gegevens, recht op beperking van verwerking, maar ook het recht om bepaalde gegevens over te dragen.

Nog even deze informatie in een paar punten gegoten

- Bescherming van persoonlijke data van de Europese burger;
- maatregelen dienen genomen te worden tegen hackers en datalekken;
- in voege op 25 mei 2018;
- procedure voor dataverzameling en -opslag van persoonlijke gegevens;
- toestemming vragen om gegevens te verzamelen en gebruiken;
- individu heeft het recht om 'vergeten te worden';
- verhoogde security maatregelingen zijn nodig;
- datalek moet u kunnen melden binnen 72 uur;
- de nationale autoriteiten kunnen boetes toepassen;
- in grote organisaties moet een DPO (Data Protection Officer) aangesteld worden.

In een volgend tijdschrift gaan we verder bekijken wat dit voor u als vroedvrouw kan betekenen met een aantal concrete casussen. Er is in het voorjaar teven een opleiding gepland omtrent dit onderwerp.

De impact van de AVG valt voor de zelfstandige zorgverlener op zich wel mee, misschien is wat extra waakzaamheid naar wetgeving toe aan te raden en er zal wat meer administratie aan te pas komen. De impact voor de zorginstellingen is veel groter, met onder meer de aanstelling van een DPO (data protection officer) ofwel een functionaris voor gegevensbescherming. Dit zal immers de sleutelfiguur zijn in de praktische toepassing van de AVG in de dagelijkse praktijk binnen de instelling, maar zal ook advies verlenen in de gegevensbeschermingseffectbeoordelingen (data protection impact assessments, DPIA). Dit zijn processen met als doel het beschrijven van de risico's van de gegevensverwerking, maar vooral maatregelen te bepalen om een goed risicomanagement uit te bouwen.

Meer informatie

De volledige wetgeving kunt u via deze link donwloaden https://gdpr-eu.be/wp-content/uploads/2016/12/gdpr-wetgeving-nederlands.pdf.

Volgende websites kunnen interessant zijn: https://www.privacycommission.be/ en https://gdpr-eu.be.